

Otázka: Občanské právo

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): Šárka Simandlová

Občanské právo

- Souhrn soukromoprávních ustanovení
- Upravuje osobní vztah, právní postavení a vzájemná práva, povinnosti FO a PO
- Navazuje na LZPS
- svoboda člověka – stát není jejím tvůrcem, ale ochráncem
- prostor pro iniciativu tvorby soukromého života

VĚCNÉ PRÁVO

1) VĚCNÉ PRÁVO K VĚCEM VLASTNÍM

a) Vlastnictví

- Nejvýznamnější absolutní právo
- úplná moc nad věcí, kterou vlastním, můžu s ní (v právních mezích libovolně nakládat – prodat, darovat, postoupit někomu, zničit, nosit, používat)
- omezuje ho pouze sousedské právo
- nabytí vlastnictví:

- smlouvou – kupní, darovací
- rozhodnutím státního orgánu – vyvlastnění
- jinou skutečností – vydržením
- děděním
- nález není cesta ke vzniku vlastnictví
- **převod vlastnictví nemovité věci** musí vždy být podložené písemnou smlouvou a vlastnictví přechází z jednoho na druhého vkladem do katastru nemovitostí
- **vyvlastnění nebo omezení** práva pouze na základě zákona ve veřejném zájmu, vlastníkovvi za to **náleží plná náhrada**

b) Spoluvlastnictví

- Vznik dědictvím nebo společnou investicí
- Každý ze spoluvl. je úplným vlastníkem svého podílu a může s ním libovolně nakládat
- Při rozhodování mají hlasy společníků takovou váhu podle velikosti jejich podílu
- pokud chce spoluvl. prodat svůj podíl, je povinen nabídnout koupi prvně dalším spoluvlastníkům
- podílové spoluvlastnictví:
  - věc vlastní více lidí
  - se podílejí na právech a povinnostech
  - o hospodaření s věcí rozhoduje většina
- společné jmění manželů:
  - majetek nabytý po dobu manželství je společný
  - správu majetku mohou vykonávat oba
  - závažná jednání, musí souhlasit oba, při rozvodu stejné podíl

c) Držba

- Faktické ovládnání věci
- Držitel věc ovládá pro sebe, má k ní vlastnické právo

- Nebo držitel není vlastníkem věci, ale nakládá s ní jako by mu patřila:
  - Oprávněná držba
  - Neoprávněná
- **oprávněný držitel** = ten kdo věc drží na základě právního důvodu (dědic, vlastník)
- **poctivý držitel** = ten kdo věc drží z přesvědčivého důvodu, že mu právo náleží
- **Neoprávněný držitel** = ten, kdo drží věc nepoctivě a ví, že k věci nemá právo (nálezce ztracené věci, který si věc ponechá)
- **Vydržení** = dlouhodobá poctivá držba

d) Právo duševního vlastnictví

- Právní vztah k nemotným věcem
- Nelze na nikoho převést
- **Zákon o autorském právu** - autoři mají právo na ochranu svého autorství, výlučné právo s dílem nakládat a rozhodovat o jeho uveřejnění, udílet souhlas k užití a mají právo na odměnu za tvůrčí práci
- Autorská práva mají platnost po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti

VĚCNÁ PRÁVA K VĚCEM CIZÍM

a) Právo stavby

- Věcné právo osoby mít stavbu na pozemku jiného vlastníka
- Nabývá se smlouvou mezi stavebníkem, ale i vydržením nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci
- Vzniká zápisem do veřejného seznamu
- Právo stavby přechází na dědice, lze je převést na právního nástupce
- Stavebník má předkupní právo k pozemku a vlastník má předkupní právo k právu stavby

b) Věcné břemeno

- Věc je zatížena břemenem = služebností
- Povinnost vlastníka věci něco trpět nebo se něčeho zdržet ve prospěch oprávněné osoby
- Služebnost zaniká změnou služebné věci, která už nemůže sloužit pův. účelu, uplynutím doby, smrtí oprávněného člověka nebo zánikem PO
- **Pozemkové**
  - Spojeno s vlastnictvím nemovitosti (s vlastnictvím domu je spojeno právo čerpat vodu ze studny na sousedním pozemku)
- **Osobní**
  - (původní majitel má právo doživotního bezplatného bydlení v prodaném domě)

c) Zástavní právo

- Zástava = věc určená k zajištění pohledávky
- Každá věc, se kterou lze obchodovat, může být zastavena
- Movitá a nemovitá věc, cenný papír a jiné pohledávky
- Výtěžek umožní věřiteli uspokojení své pohledávky, jestliže dlužník nezaplatí
- Zřizuje ho zástavní smlouva
- Pokud je dluh splatný a věřitel se s dlužníkem nedohodl o způsobu výkonu zást. práva, zástava se zpeněží (např. ve veřejné dražbě)

d) Zadržovací právo

- Jednostranný akt
- umožňuje věřiteli zdržet movitou věc, ale vlastníkem je stále dlužník

- možnost vydržení po 3 letech
- pouze, když není zaplacená pohledávka

e) Dědické právo

- **Souhrn právních norem, které upravují přechod majetku zemřelého na jeho právní nástupce (dědice)**
- **Zůstavitel** = zemřelá osoba jejíž majetek se dědí
- **Pozůstalost** = majetek (a dluhy) po zemřelém
- **Odúmrť** = pozůstalost připadající státu v případě, že nedědí žádný dědic
- Dědit mohou FO i PO
- Nabytí majetku potvrzuje soud
- Vlastnické právo přechází na dědice dnem úmrtí zůstavitele
- **Potomci jsou neopominutelní dědicové**, nezletilý dědic alespoň $\frac{3}{4}$ jeho zákonného podílu, zletilý alespoň $\frac{1}{4}$ zákonného podílu
- **Zůstavitel může dědice vydědit**, pouze ale z důvodů uvedených v zákoně
- **Dědic může dědictví odmítnout, ale nemůže ho odmítnout jen z části**
- Dědí se na základě:
  - **a) Závěť**
    - Vyjadřuje přání zůstavitele
    - Má přednost před děděním ze zákona
    - Notářským zápisem nebo vlastnoručně napsaná a podepsaná, datovaná nebo jiným zákonným způsobem
  - **b) Dědická smlouva**
    - Vyžaduje formu veřejné listiny
    - Zůstavitel určuje druhou smluvní stranu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá
    - Odkazovníku se odkazem zřizuje pohledávka na vydání určité věci z pozůstalosti
    - Odkazovník není dědicem, takže neodpovídá za zůstavitelovi dluhy
    - Odkaz může obsahovat i závěť

- **c) Ze zákona**
  - **V první třídě**
    - Dědí stejným dílem zůstavitelovi děti a manžel
  - **V druhé třídě**
    - Dědí manžel, zůstavitelovi rodiče a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti
    - Manžel dědí nejméně polovinu, ostatní stejným dílem
  - **V třetí třídě**
    - Dědí stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a osoby spolužijící se zůstavitelem nejméně jeden rok před jeho smrtí ve společné domácnosti
  - **V čtvrté třídě**
    - Dědí stejným dílem zůstavitelovi prarodiče
  - **V páté třídě**
    - Dědí jen prarodiče rodičů zůstavitele
  - **V šesté třídě**
    - Dědí stejným dílem potomci dětí sourozenců zůstavitele a potomci prarodičů zůstavitele
    - Nedědí-li některý potom prarodičů, dědí jeho děti

RELATIVNÍ PRÁVA

ZÁVAZKOVÉ PRÁVO

- Relativní, netýkají se všech
- Soubor norem týkajících se vzniku, trvání a zániku jiného právního úkonu
- Ze smluv, vyhlášek, závěti, dědické smlouvy, jiného právního úkonu
- Závazek se týká jen těch, kteří smlouvu uzavřeli
- Vznik závazků:
- Změny závazků:
- Zajištění závazků:

- Zánik závazků:
- **Obsah závazku:**
  - Dare = něco někomu dát
  - Facere = něco vykonat
  - Pati = něco strpět
  - Non facere = něco nekonat
- **Smlouva** = vícestranný právní úkon, na jehož základě vznikají účastníkům určitá práva a povinnosti, je to souhlasný projev vůle účastníků právního vztahu, je platná, pokud se obě strany dohodnou na obsahu (předmět smlouvy, cenu)
- **Náležitosti smlouvy:**
  - Přesné označení stran (jméno a příjmení, bydliště, rodné číslo)
  - Právní postavení (prodávající, kupující)
  - Co nepřesnější popis předmětu smlouvy - obsah závazku (dare, facere...)
  - Způsob plnění smlouvy - datum do kdy musí být a za jakých podmínek závazek splněn, podmínky pro vypovězení smlouvy
- **Závazky vyplývající ze smluv:**
  - Pojmenované
    - Typizované smlouvy s uzákoněnými názvy a podobou
    - Nejběžnější závazky
    - Aferta = předložená nabídka
    - Akcepta = přijetí nabídky
  - Atypické
    - Nově vytvořené pro jiný typ právního vztahu
    - Končí: splněním závazku, dohodou, uplynutím doby trvání, smrtí
  - Smíšené
- **Druhy smluv:**
- a) Darovací
  - **Dárce bezplatně předává věc obdarovanému, který dar přijímá**
  - Darování nemovitostí vždy písemně
- b) Kupní
  - **Kupní smlouvou prodávající za kupní cenu převádí vlastnictví věci na kupujícího**

- Smlouva může být ústní, pouze při koupi nemovití věci písemná
- V obchodu přechází vlastnictví převzetím věci
- Vlastnictví nemovité věci se nabývá vkladem do katastru nemovitostí
- Prodávající je povinen upozornit kupujícího na vady věci, o nichž ví
- Vadné plnění smlouvy
  - Nepředá-li prodávající předmět ve správné kvalitě
  - Nebo v dohodnutém množství či provedení
  - Za vady se považují i nedostatky v dokladech nutných k užívání věci nebo záměna (plnění jiné věci)
- Při nepodstatném porušení smlouvy lze uplatnit právo na odstranění vady nebo přiměřenou slevu
- Při podstatném má kupující právo volby ze čtyř možností:
  - Dodání nové věci nebo chybějící věci
  - Odstranění vady opravou
  - Poskytnutí slevy z kupní ceny
  - Odstoupení od smlouvy
- Přísnější ustanovení o odpovědnosti prodávajících platí pro prodej zboží v obchodech, kde prodávající je podnikatel a kupující spotřebitel
- Zárukou za jakost se prodávající zavazuje, že věc bude po určitou dobu způsobilá k použití
- Záruční doba je na obalu nebo v reklamě
- Pokud není ani na jednom → **obecné pravidlo u spotřebního zboží lze uplatnit právo z vady v době 24 měsíců od převzetí**
- Objeví se vada během 6 měsíců platí, že zboží bylo vadné už při převzetí
- c) Směnná
  - **Směnnou smlouvou se vyměňuje věc za věc**
  - Posuzuje se přiměřeně podle ustanovení o kupní smlouvě
- d) Nájemní
  - Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se zavazuje platit nájemné
  - Lze pronajmou movitou i nemovitou věc
  - **Pronajímatel** → povinnost udržovat předmět nájmu ve stavu způsobilému

k užívání

- **Nájemce** → oprávnění užívat najatou věc dohodnutým způsobem, platit nájemné a provádět běžnou údržbu najaté věci
- **Nájemce** může najatou věc přenechat někomu do podnájmu, pokud s tím pronajímatel souhlasí
- **Smlouva o nájmu bytu vždy písemná**
- **Nájem:**
  - **Na dobu určitou**
    - Končí uplynutím doby
  - **Na dobu neurčitou**
    - Končí dohodou nebo výpovědí (nemusí být odůvodněná) jedné ze smluvních stran
    - Pronajímatel může smlouvu ukončit pouze jen ze 6 důvodů uvedených v OZ (např. potřebuje byt pro svého příbuzného nebo pro sebe)
- e) Pachtovní
  - **Pachtovní smlouvou propachtovatel ponechává pachtýři věc k dočasnému požívání a pachtýř se zavazuje za to platit pachtovné nebo poskytnout část výnosu z věci**
  - Pacht zemědělské půdy, pacht podniku
  - Na rozdíl od nájmu neslouží k užívání, ale poskytuje výnosy, plody.
  - Pachtýř je povinen o věc pečovat jako řádný hospodář, aby hospodářství bylo výnosné
- f) Smlouva o dílo
  - Zhotovitel zavazuje provést pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit za ně dohodnutou cenu
  - Zhotovení určité věci nebo údržba, oprava či úprava věci
  - Stavba je vždy dílem
  - Pro předejití sporům je doporučeno smlouvu uzavřít písemně
  - Zhotovitel může od smlouvy odstoupit, pokud objednatel trvá na provedení díla podle nevhodného příkazu i po zhotovitelově upozornění
  - Objednavatel může od smlouvy také odstoupit, po zjištění, že zhotovitel neprovádí dílo řádným způsobem, nezjednal nápravu v přiměřené době a jeho

postup vede k porušení smlouvy

- g) Licenční
  - Licenční smlouvou poskytovatel dává nabyvateli oprávnění neboli licenci k výkonu práva duševního vlastnictví za dohodnutou cenu
  - Autorské smlouvy
  - Licenční smlouvy – k předmětům průmyslových práv
  - Využívání autorských práv chrání autorský zákon
  - Využívání průmyslových práv chrání zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích a zákon o ochraně průmyslových vzorů

OBČANSKÉ SOUDNÍ ŘÍZENÍ

- Je to postup soudu v součinnosti s účastníky řízení za účelem spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků
- Civilní proces
- Řeší nesrovnalosti, problémy související se soukromým právem (občanské, pracovní, rodinné, obchodní)
- Jedná o právech a povinnostech zúčastněných (FO i PO)
- Hlavní pramen = **Občanský soudní řád**
  - Obsahuje ustanovení o pravomoci a příslušnosti soudů, o účastnících řízení, o opravných prostředcích proti rozsudkům a usnesení soudů, o správním soudnictví a o výkonu soudního rozhodnutí (o exekuci)
  - K tomu je důležitý pramenem **exekuční řád**
  - Exekuce = výkon rozhodnutí

PRŮBĚH OBČANSKÉHO ŘÍZENÍ

- V první stupni jsou příslušné okresní soudy – řeší OSŘ (podle žalobce)
- Jsou výjimky, kdy v prvním stupni rozhodují i krajské soudy – spory mezi firmami
- Místně příslušný k řízení je obecný soud žalovaného

- U FO to je soud v místě bydliště u PO soud, v jehož obvodu má osoba sídlo
- Strany mohou vystupovat sami nebo mít advokáta, od 18 můžu být sám za sebe
- Vždy na písemný návrh účastníka
- Při nesporném řízení
  - Návrh podává navrhovatel
  - Druhou stranou je ten, o jehož právech a povinnostech se jedná
- Při sporném řízení
  - Návrh se nazývá žaloba
  - Žalobce a žalovaný
  - Žaloba musí obsahovat předepsané náležitosti, připojují se listinné důkazy
- Náklady na řízení
  - Paušální poplatek (platí ho žalobce)
  - Advokát
  - Znalecký posudek (platí strana, která ho chce, v případě vyžádání soudem mezi obě strany)
  - Svědečné (proplacení nákladů svědka, platí ten, kdo zval)
  - V řízení rozhoduje jediný soudce, pouze v zákonem stanovených situacích soudní senát
- Vzniká:
  - **Na návrh** - např. při rozvodu, jeden podá návrh, musí být písemný, musí být předložen soudu, musí obsahovat přesné označení účastníků, o co jde, důkazy svědectví, návrh rozsudku, listinné důkazy
  - **Bez návrhu** - rozdělení dědictví
- Průběh:
  - Formou veřejného ústního jednání
  - Dokazování probíhá výsledkem svědků, znaleckými posudky, zprávami a vyjádřeními státních orgánů, listinami, ohledáním
  - Každý je povinen dostavit se na jednání soudu a vypovídat jako svědek
  - Svědectví můžeme odmítnout jen pokud by jim způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo svým blízkým
  - Nepravdivé svědectví je trestné = křivá výpověď
  - Soud každý důkaz posuzuje jednotlivě a všechny důkazy v jejich souvislosti
- Končí:
  - **Usnesením** - soud rozhoduje o věcech během řízení, o přerušení či zastavení

- **Rozsudek** - vynáší se veřejně, účastníci ho dostanou písemně → na čí straně je pravda, odůvodnění, poučení o odvolání, poučení o možnosti výkonu rozhodnutí, nabývá právní moci, pokud se nikdo do 15 dnů neodvolá
- Doručení rozsudku:
  - Doručený rozsudek je v právní moci, jestliže už proti němu nelze podat odvolání (marné uplynutí odvolací lhůty, jde rozsudek odvolacího soudu 2. stupně - jeho rozhodnutí je konečné)
  - Pravomocný rozsudek je vykonatelný, jakmile uplynula lhůta plnění
- Účastníci:
  - **Navrhovatel**
    - Podává návrh → určení soudu, čeho se spor týká, vylíčení rozhodujících skutečností, určení, čeho se navrhovatel domáhá, identifikační údaje účastníka
    - Může uplatnit, aby soud rozhodl:
      - O osobním vztahu (rozvod)
      - O splnění povinnosti (z právního vztahu, z porušení práva)
      - O určení, za tu právní vztah nebo právo je či není (= určovací žaloba)
  - **Odpůrce**
    - žalovaný
  - **Vedlejší účastník**
    - Kdo má zájem na výsledku
  - **Soudce**
    - Samosoudce, senát
  - **Zapisovatelka**
  - **Svědci**
    - Povinnost výpovědi - dostavit se na předvolání, vypovídat pravdivě
  - **Znalci**

Opravné prostředky

• **Odvolání**

- Je oprávněným prostředkem účastníka proti rozhodnutí soudu prvního stupně
- Do 15 dnů po doručení rozhodnutí soudu u soudu, proti jehož rozhodnutí se podává
- Soudní rozhodnutí nenabývá právní moci, dokud odvolání nerozhodne pravomocně odvolací soud
- Může rozhodnutí potvrdit, směřit, zrušit rozhodnutí a vrátit to soudu 1. stupně
- Odvolat se lze jen jednou

• **Obnova řízení**

- Proti rozsudku, který již nabyl právní moci
- Pokud se objeví nové okolnosti, které by mohly změnit rozsudek
- Do 3 měsíců od zjištění nové okolnosti
- A až do tří let od právní moci rozsudku
- Žádá se u soudu, který rozhodoval v 1. stupni

• **Dovolání**

- Opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu (krajského nebo vrchního)
- Přípustné pouze v případech uvedených v Občanském soudním řádu (proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil nebo změnil usnesení soudu prvního stupně o žalobě na obnovu řízení)
- O dovolání rozhoduje vrchní soud nebo Nejvyšší soud ČR
- Dovolatel musí být zastoupen advokátem, nemá-li on sám právnické vzdělání nebo jeho zaměstnanec, který za něj jedná
- Do 2 měsíců od právní moci rozhodnutí odvolávacího soudu